

Samenvatting lezing Fryske Akademy 23 november 2018

Sieta van Keimpema

Nieuw Landbouwbeleid en de mogelijke gevolgen voor boer en consument

Aan kritiek op de melkveehouderijsector is momenteel geen gebrek, aan nuance in de discussie des te meer. Terwijl de melkveehouderij en de melkveestapel Nederland al decennialang vooral voordelen heeft opgeleverd en een sector is die bijzonder veel toegevoegde waarde heeft voor de Nederlandse ecologie en economie. Zo is de Nederlandse melkveehouderij sector één van de weinige sectoren die met een beperkt gebruik van energie, een gigantische hoeveelheid toegevoegde waarde oplevert.

Al meer dan vijftig jaar wordt de landbouw in de EU vorm gegeven in het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). En de doelen van dit GLB werden al in 1958 vastgelegd in het toenmalige Verdrag van Rome, wat inmiddels door aanpassingen het Verdrag van Lissabon heet (2009). Daarbij wordt niet alleen het belang van het verhogen van de productiviteit als doelstelling benoemd, maar ook het verzekeren van een redelijke levensstandaard voor de landbouwbevolking en het stabiliseren van markten.

Wat betreft productiviteit en redelijke prijzen voor consumenten, is het GLB geslaagd: de EU, en met name Nederland is een groot exporteur van voedsel en de prijzen voor consumenten zijn laag. De Nederlander besteedt minder dan 10 procent van zijn huishoudbudget aan voedsel, tegenover meer dan een kwart in 1969.

Echter, met betrekking tot het boereninkomen heeft het GLB gefaald. Boeren worden al decennialang geconfronteerd met steeds lagere opbrengsten en inkomens: ten opzichte van het inkomen van de gemiddelde Europeaan, verdiend de gemiddelde Europese boer nog niet de helft (2017 slechts 27,5% van het gemiddelde inkomen in de EU). En van stabilisatie van de markten is sinds de liberalisatietrend zijn intrede heeft gedaan in het Europese landbouwbeleid, al helemaal geen sprake meer.

Daarnaast worden melkveehouders met steeds meer wettelijke en bovenwettelijke eisen geconfronteerd die hun kosten verhogen. Kosten die zij door hun positie in de zuivelketen niet vergoed krijgen. Door de steeds lastigere inkomenssituatie van boeren zijn slechts 1,5% van de Nederlandse boeren jonger dan 35 jaar (in de EU gemiddeld 6%), terwijl de groep van 35 tot 44 jaar in Nederland slechts 9,86% bedroeg in 2014 (in de EU gemiddeld 15%).

Aanpassingen in het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 2021 kunnen er voor zorgen dat in Nederland en de EU, economisch- en maatschappelijk duurzamer melk kan worden geproduceerd. Het programma dat door de European Milk Board en de Dutch Dairymen Board is ontwikkeld: het Markt Verantwoordelijkheid Programma, biedt daarvoor een goede oplossing. Met dit programma kunnen crises zoveel mogelijk worden voorkomen - inclusief excessieve overproductie van melkpoeder en boter die de melkprijs voor de melkveehouders in de EU drukt en door de dumping op markten in Derde Wereldlanden, de boeren aldaar het leven onmogelijk maakt.

Tevens past deze aanpak bij de eis dat de melkveesector mee moet helpen het klimaatvraagstuk op te lossen. Waarbij opgemerkt dient te worden dat de koe deel uitmaakt van de kleine kringloop en slechts CO₂ dat is opgeslagen in gewassen, omzet in melk, vlees en een klein deel CO₂ en methaan: componenten die ook vrij zullen komen in het milieu als de koe niet aanwezig is. Herkauwers zijn als enige in staat, gras te verwerken tot hoogwaardig voedsel. Europees beleid en een GLB dat zich eenzijdig richt op vermindering van vee als de oplossing voor onze milieuproblemen, zal meer

problemen veroorzaken dan oplossen. Zeker nu bij het Klimaatakkoord van Parijs de transportsector buiten beschouwing is gelaten.

Het Europese beleid ten aanzien van landbouw en milieu bepalen ook in de toekomst hoe Europa er uit gaat zien. Alle reden om binnen het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid de bakens te verzetten en werk te maken van de (nog) niet vervulde doelen in het oprichtingsverdrag van de EU.